

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr., pe trei luni 1 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor raspunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Onorata Redactiune!

Naseudu, 6. Decembre 1863.

Prè zelosulu si prè meritatulu nostru vicariu si inspectoru scolariu districtuale Gregoriu Moisiu, caruia-i jace atátu de multu la anima inaintarea scóloru nóstre, a provocatu in prim'a Octomvre a. c. prin unu circulariu pe invetiatorii póporari gr.-cat. din districtulu Naseudu la primele conferintie aici. — Despre materi'a ce s'a pertractatu in acele conferintie amu onóre a ve aclude aci unu estrasu din protocolulu siedintieloru tienute, cá se benevoti a-lu dá publicatiei. — Paguba numai ca materi'a ce s'a pertractatu, s'a comunicatu invetiatoriloru de aci, numai cu dóue díle inainte de conferintie, asiá catu bietii invetiatori n' au avutu pre multu tempu d'a meditá asupra materiei. — Speramu ca in futurele conferintie ni-se va comunicá baramu cu o luna mai nainte.

Dupace in 23. Octomvre in ainte de amiédiadi rev. d. vicariu si preside alu conferintieloru inchise siedintie dupa o rogatiunej inaltata catra creatoriu, unu resunetu de se traiesca de trei ori fú parol'a de despartire a membriloru conferintieloru, carii apoi se dusera la ale sale, — nutrindu in anemele loru dulce sperare de a se revedé érase catu mai curundu la San-Georgiu in o alta conferintia. —

Onóre deci inspectorului nostru scolariu, care sciù aflá isvorulu de unde se curga luminarea asupra invetiatorului! Astfelu numai póte face destulu unu inspectoriu scolariu chiamarei sale, astu-feliu merita elu laud'a, nunumai a nóstra, ci si a posteritatiei! In urma dorrescu cá la futurele conferintie se se infacisjeze si dd. directori si inspectori scolari locali, ér' colegiloru mei

le urezu constantia, energia si curagiu intru implinirea exacta a deregatoriei celei sante impuse nóue.

Cosma Anca,
invetiatoriu principale.

Protocolulu

conferintieloru invetiatoresci din districtulu romanu alu Naseudulu despre siedintie tie nute in opidulu Naseudu, incepundu din 19. si pana in 23. Octomvre inclusivu 1863.

Sub presidiulu inspectorului districtuale, alu reverendismului vicariu foraneu alu Rocnei
Gregoriu Moisiu.

Siedinti'a I.

din 19. Octomvre 1863 in ainte de amédi.

Nr. 1. Dupa sant'a liturgia celebrata pentru aste conferintie, se adunara toti respectivii la 9 óre in sal'a scóloru normali din opidulu Naseudu. —

Dupa scurtu intrevalu sosi si inspectoriuu scolastecu insocitu de mai multi insi, si ocupandu loculu presidiale, — in fienti'a de facia a domniloru profesori gimnasiali: Ioanu Lazaru Marte, Leone Pavelea, d-lui profes. de cantu si limb'a magiara Ioanu Secuiu, d-lui directoriu normale Laurentiu Rummelu, d. invetiatoriu de preparaudia Basiliu Petri, d-loru invetiatori normali: Cosma Anca, Basiliu Muresianu, Andreiu Morariu, si Isacu Nescutiu, d-nei invetiatoresce de fetitie: Eleonora Capitanu, d-loru invetiatori triviali: Ioanescu si Georgitia si d-loru invetiatori comunali gr.-cat. din districtulu Naseudu, convocati de inspectorulu scolastecu, — saluta si deschide conferintie tie invetiatoresci prin o cuventare dulce, supta din pracsu si din impregiurarile poporului nostru, esita din o anema adeveratu nobile si parintiésca, in carea desfasiurá pe largu:

- a) Scopulu conferintieloru invetiatoresci si a scóle-
loru poporarie.
- b) Chiamarea unui invetiatoriu ca educatoriu alu ju-
nimei, aducandu mai multe asemenari fórte
frumóse.
- c) Lips'a si greutatile cu care are d' a se luptá
la noi unu educatoriu, ér' spre consolare pentru
despretiulu cu care se areta lumea catra elu, re-
vóca in memoria cuventele cele sante inderep-
tate de d. nostru Isusu Christoru, catra disci-
puluii sei: — „De veti fi din lume, lumea ar' iubi
pre ai sei, ér' caci nu sunteti din lume, ci io
v' amu alesu pre voi din lume, pentru aceea
uresce pre voi lumea« — si ca adeverat'a loru
fericire costa intru liniscirea cunoscintei prin
acurat'a implenire a oficiului loru.
- d) Combate acea datina invecchita la noi: adeca, ca
se baga nu pre usia, ci pre aiurea in staulu si
de cei nechiamati, si strica fórte multu junimei
si dñce se-se feréscá cá de focu de asta datina
destulu de rea. —
- e) Accentua perfectiunarea d-loru invetiatori in cu-
noscintiele pedagogice, teoretice si practice, si
respectarea superioriloru sei.
- f) Intóna purtarea cea esemplaria a dd. invetiatori
in ori si ce respectu, prin care potu indulci pre
parenti si prunci pentru scóla — intóna neame-
stecarea loru in trebile satesci.
- g) I incredintiéza despre parintiésc'a sa ingrigire
facia cu ei.
- h) Areta necesitatea acuratei propuneri si studiari a
s. religiuni, cantu si celoru-lalte obiecte de
invetiamentu, si ast'a o face numai in genere de
óra ce in specie se va vorbi despre fia-care o-
biectu de respectivii domni.

Si asiá duple o scurta recapitulare, declara cu
acéstea conferintiele invetiatoresci de deschise.

Se primesce cu entusiasmu.

Se insarcina apoi cu notariatulu d-lu profesoriu
gimnasiale Leone Pavelea.

Notariulu si-ocupa loculu destinatu.

Nr. 2. Profesorulu gimnasiale Ioanu Lazaru Marle
pasiesce pre catedra si disertéza pre largu :

- a) Despre marea importantia si necesitate a s. re-
ligiuni crestine.
- b) Combate negrigenti'a multor'a dintre catechetii

romani, — cari lucrulu celu mai santu: religiunea,
lu-tractéza adese ori numai éca asiá.

- c) Trece la istoria catechetice si o imparte in IV
perióde: I. periódu: dela facerea lumei pana
la Christosu, si areta: cumu se propunea reli-
giunea la poporulu israeliticu, prin cine, cui si
in ce modu. — II. periódu: dela Christosu
pana la decadenti'a invetiamentului cateheticu, —
amórea cea nemarginita alui Christosu catra
prunci, si sant'a obligatiune impusa de densulu
discipuliloru sei de a se ingrigi de educatiu-
nea prunciloru. — Cine, ce, cui si cumu cate-
chisá in tempulu acest'a precumu si candu? —
II. periódu: dela decadenti'a invetiamentului ca-
tehetecu pana la primulu Catechismu. — Cine,
ce, cumu, cui si candu catechisá. — IV. periódu:
dela primulu catechismu pana in tempulu cestu
mai nou. — Cine, ce, cumu, cui si candu cate-
chisá. — Redicarea catedreloru pastorali la uni-
versitati. — Combate ratiualismulu si can-
tianismulu, cesi veri si in ce catechetica. —
Areta ca metodulu acromatecu si erotematecu,
suntu a se impreuná la catechisare. — Greuta-
tiele in unele casuri mai nesuperabili ale cate-
chisarei. — Respinge parerile unor'a, cá: »religiu-
nea trebue numai revocata in memoria, ér' nu
invetiata — « „nu e de a se propune in scóle—
pentru ca se tractéza nu cá unu ce santu — ci
prea profanu — se-se in crédia numai parenti-
loru“ — cá „mentea copilului nu e apta spre
cele supra-sensuali.“ —

Aduce urmatóriele principie generale:

1. Ca in catechisare se-se tiená firulu istoriei
biblice.
2. Istori'a biblica asiá se-se propuna catu centrulu
ei se fia Christosu. Se se arete scopulu lui d-dieu cu
santificarea ómeniloru, si prin ast'a se-se infacisizez a-
mórea cea nemarginita a lui d-dieu catra genulu o-
menescu.
3. Ca ce ne spune mentea se nu se despartia de
cele revelate despre d-dieu.
4. Religiositatea si moralitateá se se tracteze in
legatura strinsa.
5. Atatu un'a catu si alt'a se nu se propuna intr'
unu modu scientificu ci poporariu.
6. Catra documentele cele sante se-se escitéza
in prunci o profunda veneratiune.
7. Catechetulu se propuna cu zelul, cu o dem-

nitale, care se arete ca totu ce e santu pre lume si in aintea lui e santu.

Imparte catehetic'a in III. cursuri si areta: cumu, ce, cui si candu e de catechisatu. —

Doresce cá aste conferintie se formeze basea unei noue epoce de inflorire a scóloru nationali si provocandu pre cateheti la lucru — se finesce disertatiunea.

Se primesce cu unu „se traiésca de trei ori.“

Nr. 3. Lazaru apoi dice: ar' fi bine, déca onorat'a conferintia, s' ar' rogá de maritul ordinariatu dela Gherla cá acel'asi se se ingrigésca de unu manualu de catehetica compusu pre basea unui catechismu ce se usitéza prin scóle — de óre-ce unu atare manualu e fórté de lipsa, si la noi nu se afla.

Conferinti'a redica propunerea lui Lazaru la conclusu unanimu si róga pe inspectoriuu scolastecu cá se benevoiésca a face pasii cuviintiosi la maritul ordinariatu de Gherla in asta privintia.

Nr. 4. Inspectoriuu scolastecu dice: fienduca aci se afla 2 specie de catechisme, invetiatorii au a propune in scólele popurarie catechismulu prescisu de m. ordinariatu.

Nr. 5. Invetiatorulu preparandiale Petri, si-esprime complacerea la disertatiunea lui Lazaru si consunarea-si intru tóte cu aceeași, apoi dice: ca religiunea se se aduca in legatura si cu scrierea, — se-se lege memori'a copiiloru de ceva icóne la propunerea istoriei biblice, in urma propune: cá inspectoriuu scolastecu se binevoiésca a se ingrigi de compunerea unei icóne, carea se intipúesca pre d. „Christosu cá pruncu de 12 ani in beserica“ cu care apoi se-se provédia fia-care scóla nationale.

Acést'a fu primita de conferintia cu unanimitate si aceeași conferintia róga pre inspectoriuu scolastecu se faca pasii receruti facia cu aste obiecte.

Nr. 6. Dupa acestea d-lu invetiatoriu Isacu Nescutiu se sue pre catedra si discutéza despre metodulu scripto-legicu, tractandu despre:

- a) deducerea sunetului respectivu dintr' o cuventare,
 - b) liter'a pentru sunetu:
1. aretarea,

2. descrierea formeí,
3. imitarea in aeru,
4. pre tabla,
5. pre tablitie observandu la tóte tactulu,
6. impreunarea cu literile precedenti, cari se formeze unu cuventu intregu;

c) folosulu citirei; —

Apoi areta cumu se-se procéda la form'a de tipariu dupace copilulu au invetiatu tóte cele scrise.

- a) vorbesce despre asemenarea literiei de tipariu cu cea cunoscuta scrisa;
- b) cantarea literiei de tipariu in secrinele de cititu,
- c) ajungandu la consonanti se-se spuna si numele literiei de nu se scie;
- d) schimbarea literiloru in acel'asi cuventu formanduse cu aceleasi alte cuvente;
- e) exercitiulu cu aceeași litera pre tabl'a cu litero;
- f) exercitiulu in abedariu;

Cá principiu statoresce:

- a) a nu citi multu, ci pucinu si bine, b) se se esplice aplicandu cuventulu in construeri intregi.—

Disertatiunea se primesce cu multiu-mire.

Nr. 7. La punctulu 5 de sub b) dela disertatiunea dlui Isacu Nescutiu unde se dice: »observandu la tóte tactulu⁴ d-lu Secuiu observa: ca mai antaniu se se spuna prunciloru ce e tactulu, apoi se procéda pre tactu. — D-lu Petri i replica: Esplicarea tactului la prunci nu are locu ca-ci l' observa si fora teoria.

La punctulu d) despre folosulu cetirei, Petri reflecta, ca acel'asi se se arete prunciloru prin o istorióra acomodata loru. — Lazaru replica: ca mai bine prin compararea loru cu alții care-su de aceeași categoria si sciu citi.

Mai reflectéza la disertatiunea lui Nescutiu si invetiatoriuu Zacharia Popu:

- a) ca in ainte de a se folosi cu litere de tipariu se se spuna prunciloru ce e tipariulu aretandu litere de tipariu;
- b) ca liter'a de tipariu scrisa pre tabla se se cerce mai antaniu in secriniu apoi pre tabla cu litere si in urma in abedariu.

La punctulu b) din reflexiunile lui Zaharia Popu, Nescutiu adauge: ca acelu principiu s'a spusu in disertatiune; — ér' Zaharia Popu adauge: ca acésta procedura se-se aplice si la silabismu; i mai reflecta: ca invetiandu pruncii 10 litere in scrisu, se-se si incépa

cu tipariulu, pentru că parentii se vedea mai iute folo-
sulu amblarei copiiloru la scóla. —

La asertiunea lui Nescutiú: ca numele literiloru,
se-se spuna, candu pruncii invétia formele de tipariu.
Petri reflectéza: ca ast'a se se faca candu ajungemu la
dictatu. — Ér' dupa acestea, fiindu tempulu in ain-
tatu, s'a inchiatu acésta siedintia la 4 óra. —

Siedinti'a II.

din 19. Octomvre 1863 dupa amiediadi.

Nr. 8. Se incepù la 3 óre dupa amiediadi, sub
presidiulu ordinariu si notariatulu indicatu sub Nr. 1.
La mandarea inspectorului scolastecu, citește d-lu in-
vetiatoriu principale Anca instructiunea venita dela m.
ordinariatu pentru invetiatorii poporari si comunele sco-
lastece besericesci. Petri vorbesce in contra §-lui 3
din instructiunea pentru docenti (unde intre altele se
díce: ca docentelui nece o data nu-i e iertatu sin-
guru volnicesce a pedepsí trupesce pre prunci) dicundu
ca déca invetiatoriulu are se fia si educatoriulu alu ju-
nimei, trebue se dispuna liberu despre midilócele ne-
cesari de inaintare. —

Inspectoriulu scolastecu e in contra maltratariloru,
si pentru sustienerea in vigóre alu §-lui 3 din in-
structiunea pentru docenti, de óre ce invetiatoriulu de-
venindu in furia adese ori póte abusa si causa morburi
rele prunciloru. —

Lazaru inca e pro §. 3 din instructiune si reflecta
ca acelu §. e fórté intieptiesce compusu, de óre-ce
prin elu a) se pune stavila abusuriloru ce le potu face
invetiatorii — si dupre cumu esemple adese au si facutu
ca-ci danduli-se poterea de a pedepsí volnicesce prun-
cii si numai pana la 3 verge — usioru se potu scapa
si la 9 etc., si se causéza multe rele.

b) Invetiatorii nu devinu in conflicte neplacute cu
parentii prunciloru pedepsiti trupesce.

c) Si totusi pedéps'a trupésca nu e cu totul scósa
din scóla ci numai moderata. —

d) Apoi vérg'a e numai midilóculu celu mai estremu
si candu devine, invetiatoriulu a se rezimá nu-
mai pre vérga — nu e mare bucuria — nece spo-
riu si vai de invetiatorii, carii numai cu vérg'a
si-potu tiené autoritatea in scóla.

De aci se incinge o desbatere seriósa: Preutii
toti pro §, ér' invetiatorii toti contra §. 3 din instruc-
tiunea pentru docenti.

Petri la punctulu primu din reflexiunile lui Lazaru

díce ca: prin abusu inca nu se nimicesce usulu; ér'
la alu 3-lea: ca elu a pledatu pentru-ca dreptulu de
pedepsitu se jaca si in man'a invetiatoriului insusi.

Lazaru reflecta ca proverbiulu: „abusus non tollit
usum» nu are totu-déuna locu — cu atatu mai pucinu
aci; — ér' la alu 3-lea ca prea bine l'a intielesu pen-
tru-ce a pledatu. —

Anca díce ca ar' fi bine cá conferinti'a se-si dé
parerea: pro § 3 din instructiune — séu in contra si
pentru dreptulu ce ar' fi de a se concede de locurile
mai 'nalte docentiloru cá se póta insú volnicesce pe-
depsi pruncii trupesce —

Invetiatorii — afora de preuti — fiindu toti contra
§. 3 din instructiunea pentru docenti. — Petri propune:
se-se specificce pedepsele aplicabile in scóla dela gra-
dulu celu mai micu pana la celu mai mare, — si apoi
carii le-ar' poté intrebuintiá insusi invetiatoriulu (dupa
darea concesiunei).

*Se primesce din partea celoru contra
§. 3 din instructiunea pentru docenti.*

Fienduca tempulu erá cam inaintatu si pentru restantele
momentu éra altu obiectu destinatu, si specificarea pe-
depselelor cerea tempu mai indelungatu: Anca propune
se-se aléga o comisiune care pana la siedinti'a ur-
matória se specificce acele pedepse.

*Se primesce de maioritáte si se alege
o comisiune³ statória din: d. Ioanascu
invetiatoriu triviale cá presiedinte, Miháile
Domide, Cosma Cotucu, Miháila Malaiu si
Lazaru Domide — cari pana la prosim'a
siedintia voru specificca pedepsile aplicabile
in scóla.*

Nr. 9. Se mai face vorba ca nece impartírea ó-
reloru prescisa nu ar' fi corespundietória scóleloru. —
Unii pro, altii contra.

In urma apoi

*Se alege si pentru o noua impartíre
a óreloru o comisiune statória din:
Georgitia invetiatoriu triviale cá presie-
dinte, Iacobu Popu, Zaharia Popu, Ale-
sandru Steopre si Gabriele Nechiti, carii
pana la venitóri'a. Siedintia se imparte
din nóu órele. —*

Nr. 10. Dupá acestea invetiatoriulu Isacu Nescutiú
se produce practice in metodulu scripto-legicu cu elevii.
si secera multiumire din partea toturiloru.

Fiindu tempulu in aintatu si protocolulu siedintiei preterite inca neverificatu pentru scurtimea tempului se decise ca in urmatoria conferintia se-se verifice protocolulu ain ambele siedintie si cu acesta siedinti'a a II-a se inchide la 5 ore si 1/4 sera. (Vă urmă.)

Predarea agriculturii in seminarie.

Candu cercetēza cineva starea inapoiata de invetiatura in care se afla preotulu nostru de satu, nu pōte se nu recunōsca, ca de si s'au luat multe mesuri spre a o imbunatati, totusi nu s'au pututu dobēndi unu numeru de clerici in destulu de mare catu se se pōta satisface trebuintiele nici macaru ale locuitorilor din tērguri. Multimea cea mare a preoților nostri de prin sate, este de o ignorantia care-i pune in imposibilitate de a raspunde la vocatiunea lorū, de a fi luminatorii, suatitorii si mangaiitorii poporului nostru.

In faci'a unei asemenea degradari a ministrului celui prē inaltu, nu putem se nu cautamu cu celu mai viu interesu la scōlile si la seminariele ce s'au deschisu pentru a se dā religiei unu cleru luminatu.

Afara de acēsta, preotulu nostru de satu se afla in conditiuni sociale care lu silescu a-si agonisi esistinti'a sa intru sudōrea faci sale, muncindu si lucrandu pamentulu ca si poporeni in midiloculu caror'a elu traesce. Preotulu nostru de satu nu este numai preot, consolatorulu celor nefericiti, propagatorulu adeverului si a moralei evanghelice, dar' si cultivatoru; elu dar' trebue a gasi in seminarie, nu numai invetiatur'a ce concerne interesele spirituale, practic'a civilisatrice a religiei, dar' si pe acea relativa la sciinti'a cu care are se-si creeze si se-si agonisēsca cele de trebuintia vietuirii sale. Impregiarile in care se afla preotulu de satu, trebuintiele ce are se indetuleze urmandu; carier'a sa, arata obiectele din care trebue se se compuna programulu invetiaturii ce are se i se predea in seminariu. La cunoscintiele, dar', primare si speciale vocatiunei unui preot de satu din tiēr'a nōstra, suntemu siliti a adaoge si pe acele agricole. Acēs't'a a fostu cugetarea acelor ce, in seminarulu de la scola, au instituitu a se predā agricultur'a de catre unu profesore specialu.

Nimicu nu este mai folositoriu si mai necesariu pentru positiunea unui preot de satu, de catu, cunoscinti'a sciintiei agricole, cu care are se se ajute spre

a-si implini inalt'a sa misiune de preot, si cu care pōte deveni si organulu celu mai practic si mai activu alu progresului. Dar' agricultur'a numai cu numele, dar' predarea agriculturii numai in interesulu unui profesore, si fara nici unu scopu, fara nici o tinta la o trebuintia de indetulatu, nu pōte produce nici unu folosu tieriei.

Pronuntandune pentru inbintiarea unei catedre de agricultura in fie-care din seminariele nōstre, se nu care cumva se crēdia cine-va ca avemu si noi clientii pre care-i voimu a-i capatu cu cate o lefsiōra buna, puindu-i sub patronagiulu sciintiei agricole, si facendu'i se specule predarea agriculturii pentru dobēndirea unui folosu alu lorū in parte. Suntemu nevoiti a face acēsta observatiune ca se nu cademu si noi in rendulu acelor ce vorbescu de agricultura si de invetiamentulu ei pentru ca se-si pregatēsca si se-si asigureze o positiune in sarcina budgetului statului, o positiune din care publiculu se nu traga celu mai micu folosu. Venarea de positiune agricole in numele agriculturii a ajunsu pana a introduce si insusi cumululu de catedre, cumulu care se cultiva sub patronagiulu importantiei ce are agricultur'a fara celu mai micu folosu pentru insusi progresurile acestei sciintie.

Predarea agriculturii in seminarii si sacrificiulu ce amu face cu intretinerea si onorariulu unui profesore de agricultura, va fi de celu mai mare folosu tieriei, daca se va face in scopulu si in conditiunile pre care avemu de gandu a le resumā in acestu articolu.

Avemu in tiēra dōue feluri de cultur: un'a mare ce se face de proprietarulu sēu arendasiulu unei mosii si alt'a mica ce se face de catre fie-care tieranu cultivatoriu. Cultur'a acēsta mica este cu multu mai intinsa si mai importanta decatu acea mare si pōte tocmai pentru aceea nimeni nu s'a gaudit ai dā si ei vre unu midilocu de imbunatire. Pentru cultur'a mare, statulu a facutu sacrificiuri mari, pe care le face si astadi, macaru ca n'a dobanditu si nici va putea dobandi vre unu resultatu care se aiba o influinti'a salutarie asupra progresurilor agriculturii tieriei. Cultur'a de la Panteleimonu, unde statulu cheltuesce sute de mii de lei pe anu, este cu multu mai inapoiata de catu aceea ce o facu particularii ce s'au pusu in fruntea progresurilor agricole. Dar' pentru cultur'a cea mica statulu n'a facutu nimicu pana acumu: si a facutu fōrte bine; caci daca s'ar' fi apucatu si de acēs't'a, ar' fi discreditat'o ca pre acea mare si ne-ar' fi ingreuiatu calea de a face propunerile nōstre in interesulu imbunatirei ei.

Scopulu predarii agriculturii in seminarii trebue se

fie îmbunătățirea culturii cei mici a țieranului nostru. Profesorele de agricultura de la o seminarie, mai înainte de a se gândi la lecțiunile ce va trebui să facă elevilor, trebuie să-și pregătească exemplele cu care se demonstrează adevărurile dislelor sale. Profesorele dar, dacă va avea amorul sacru al științei ce-lu hrănește, va trebui mai întâi de toate să facă lângă seminarium o forma-modela în care să caute să îmbunătățească cultura cea mică a țieranului. Cu diece pogone de pământ și cu unu capitalu de una sută de galbeni se poate înființa această ferma-modela. Păinduse de scopu îmbunătățirea culturii cei mici și crearea de agenți activi ai propagării ei în țiera, profesorele de agricultura se va silii să facă pe aceste 10 pogone de pământ o cultura rezonată și propășitoare, o cultura modela care se va dea rezultate prin știința cu multu mai mari de catu acele ce se dobândesc astăzi de țieranii nostri prin rutina. Căndu profesorele va isbui să cultivă mică ferma-modela în interesul progresului culturii mici a unui țieranu, adăca căndu va ajunge să castigă mai mulți bani de catu castiga țieranulu, să aveh mai multe și mai bune grane de catu elu, să tienne mai multe vite și vitele să fi mai frumoșe de catu de cele astăzi, atunci va putea întemeia pe aceste fapte teoriile agriculturii ce va trebui să se predea, și să aveh nepretuitulu folosu de să inspira învețieceloru sei toată convicțiunea, fără care nu este posibilu celu mai micu progresu în agricultura.

Preotulu de satu, esându din seminarie înzestratu și cu cunoscintele unei agriculturii rezonate și învătătoare, unei agriculturii dovedite prin faptele ce le-au vediatu și prin care s'a convinsu că este superioară rutinei, va putea introduce în cultură să metodele ce să învătatu la ferma-modela de la seminarie; era prin esemplulu seu să dă o impulsione salutarie progresului culturii cei mici a toturor poporanilor sei.

Acestă este unu scopu atatu de folositoriu țierei și atatu de doritu de toată lumea, catu ne place să credem că nici stăpanirea nu va refușă pământulu și capitalulu trebuitoru pentru fermele-modele de la seminarie, (10 pogone de pământ și 100 galbeni), nici profesorele nu va crutiă ostenele să facă pentru îmbunătățirea culturii cei mici aceea ce este mai bine și mai potrivit de facutu.

Profesorele, fiindu platitu de statu, trebuie să aibă consciința de să rescumpără prin servicii sacrificiale ce să facu cu densulu, și ce alte servicii mai semnlate să poată face țierei și agriculturii de catu acele cari voru

îmbunătăți cultură cea mică a țieranului, cultură care este cea mai întinsă și cea mai importantă din toate? Profesorele, ținendu și comptabilitatea să în bună regulă, să pută dovedi cu cifre că agricultură mică, fiindu luminată și rezonată, produce mai multu de catu aceea obișnuită la noi: elu va trebui să amortiseze și capitalulu ce să se va avansa de către statu. Odată cu cultură mică, profesorele va cauta să facă și orticultura, și pomologie și alte industrie accesorie în întinderea care este cerută de nevoile și trebuințele satenului.

Profesorele de agricultura alu unui seminarie, care să urmă cu predarea acestei științe, scopulu și condițiunile ce amu arătat mai susu, să implină cu sântenie misiunea să și să facă serviciulu celu mai însemnatu ce acceptă progresulu agriculturii. Afară de acestă, în mică să ferma-modela să pută demonstră teoriile cele mai însemnate ale agriculturii și să pută, că într'unu câmpu de experiență, deprinde pe elevii sei la toate practicile cele rezonate ale agriculturii, cumu și în conducerea toturor celor mai însemnate și perfecționate instrumente ale agriculturii.

Totu succesulu predării agriculturii în chipulu arătatu mai susu depinde de la capacitatea și iscusința profesorului. Dacă cineva este înzestratu cu aceste, și dacă voesce că prin fapte să arate amorulu ce-lu are pentru agricultura, atunci nu poate să nu admită ideea ce emitemu aici și să nu lucreze cu toată căldură la aplicarea ei. În ideea noastră, omulu care ambiționează să fi folositoriu țierei, care voesce să lucră cu serioșitate la îmbunătățirea agriculturii, poate să facă cu cultura mică de 10 pogone mai multu de catu ori care alta catedra de agricultura din ori-ce școală de agricultură.

Emitendu acestă ideea, n' avemu de catu numai unu singuru regretu, că că unora din cei cu știință nu li s'a oferitu nici macaru modestă pozițiune de să se ocupă cu îmbunătățirea culturii cei mici în seminarie din țiera, dacă nu au fostu chemati să dezvoltă puțernicele mijloace de producere a le culturii cei mari. Este tristu lucru să vedem pentru unii chiaru cumululu introdusu în învățământulu agricolu și pentru alții, de nu cu merite mai mari, celu puțin cu merite de o potrivă, nimicu. Dar candidatii de profesori de agricultură la seminarie să nu se descurageze; căci urmându povetiloru noastre, voru ajunge mai departe, voru face servicii mai însemnate agriculturii de catu protejării carii voru cadă în cale sub greutatea catedrilor

ce au acumulatu si a indatoriloru cu care s'au insarcinatu. I. I.
(Conventiunea.)

Sciri scolastice.

Sibiu 12. Decembre. Din unu telegramu alu lui Herm. Ztg. aflamu ca in cas'a deputatiloru dela senatulu imperiale, in 6. Decembre s'a luat la desbatere budgetulu cancelariei transilvane. Cu acésta ocaziune Pope a pledéza pentru redicarea unei academii de drepturi pentru natiunea romana, déca nu se voru contopi academiile dia Clusiu si Sibiu in un'a paritetica. Ér' Negrutiu cere se se aplacideze unu contingentu de 3000 fi. pentru redicarea si sustinerea unui institutu pedagogicu in Blasiu. Ambe aceste propuneri fura spriginite si predate comitetului financiale

Recunoscintia acestoru bravi deputati ca au sciutu profitá de ocaziune! Ei! dar' ce resultatu voru mai avé si aceste cereri? voru picá si acestea in mani seci? voru fi puse si acestea sub saltea cá multe alte drepte cereri ale nóstre? Vomu fi osenditi totu de un'a acersí dela altii din binele nostru? Vomu fi siliti si d' aici in colo a ne multiemí cu cojile depe més'a altor'a? Vomu fi condamnati a portá numai greutatile si a nu ne bucurá de nici unu emolumentu? Vomu fi condamnati in urma a suferi noi totu numai pentru binele si ingalarea altora? Nu, numai potemu crede asiá ceva. Deca Monarchulu nostru este parintele toturoru, de ce nu dubitam, apoi nice pe noi, credintiosii sei fii, nu ne va mai lasá a pribegí pe campuri straine, ci ne va intinde man'a de ajutoru cá se ne potemu si noi redicá adeposturile paladiului natiunale. Noi speramu, si suntemu in dreptu a sperá, ca nu vomu avé d'a asteptá multu pana ni se voru mpliní aceste drepte si urginte cereri ale nóstre!

Scóla popularia gr.-cat. din Sibiu.

On. publicu cetitoriu va fi curiosu a aflá, ca óre in Sibiu, o cetate capitale a tieriei, au tóte confesiunile reprezentate aci, scoli popularie ori ba? noi respundemu, ca tóte confesiunile de aci au scóle popularie mai bine ori mai reu dotate dupa potentia si favorirea impregiurariloru, singuru numai confesiunea gr.-cat. n' are pan' acum scóla popularia, cu tóte ca se representéza prin mai multe de 200 familii, dar' preste totu cele mai serace. Va se díca cineva mai incolo, pentruce n' are si comunitatea beserecésca gr.-cat. scóla comunale? au dóra numai ei suntu mai indeferinti facia

cu scóla? au dóra gr.-cat. n'ar' poté pretende, cá mai marii cetatiei se se ingrigésca si pentru ei de o scolutia? carea se se intretiena din cas'a alodiala comune? caci, scimu, ca si ei voru fi contribuindu dupa seraci'a loru la tóte greutatile publice si comunali? Asiá e, inca contribuescu la tóte greutatile publice, dar' impregiurarile pan' acuma nu le-au favoritu cá se se póta si ei impartasi si din beneficiile comune cá baramu se aiba o scolutia, unde bietii copiasu adunanduse de pre strate, se se póta instruí celu pucinu in preceptele religiunei sale si a moralitateri, si se invetie bataru a ceti si a scrie, cá se nu remana selbatici, si se li-se inlesnésca calea, cá se póta imbracisiá vr'o profesiunea, cá se nu remana chiar' cersitori asteptandu cá se traésca din mil'a altor'a.

Nu se póte negá, ca acestu poporu seuitatu, semte aduncu lips'a de scóia si striga in gur'a mare, se se provédia cu scóla, dar' candu e vorb'a, cá se ajute si elu, respunde, ca elu e cuplesitu destulu cu alte greutati, si nu e in stare de sine a intretiené scól'a cu docente dupa impregiurarile locali; dar' díce, ca mai marii se-lu ajute si pre elu din cas'a alodiale, cá elu inca e membru alu cetatiei supusu la greutatile aceleia.

Ce e dreptu representantia beserecei gr.-cat. de aici, inca in anulu trecutu a si substernutu la Magistratulu resp. o petitiune destulu de motivata in astu obiectu, inse cum s'a resolutu aceea petitiune si inca in ce stadiu se afla? numit'a representantian'avú norocirea a aflá, cu tóte ca a datu unu ursoriu pentru dobendirea unei resolutiuni, — atata totusi se suna si se aude, ce Incl. magistratu locale ori comunitatea centumvirale ar' fi asemnatu si pentru scól'a gr.-cat. 100 fi., fora inse, de a se scí, de siguru, fienduca nu s'a capetatu nece o incunoscintiare in acést'a privintia; dar' acceptamtu cu sete, cá se capetamu si acésta mica suma, cu tóte-ca póte vedé ori si cine, ca cu 100 fi. v. a. nu se póte plati si casa de scóla si si docente in Sibiu, apoi alte isvóre de venitu pentru scóla nu suntu, caci beseric'a inca e fórte seraca, n'are nice unu fondu, ci se sustiene numai cum póte, din contribuiriile credintiosiloru si benefacutoriloru, si din adunarea cu cuti'a in besereca.

Éta din aceste pucine, inca se póte usioru esplicá caus'a pentru ce poporeni de confesiunea gr. cat. din Sibiu, pan' acuma nu s'au potutu bucurá de o scolutia comunale.

Fienduca caus'a scolastica mai preste totu stá reu, asiá ar' fi de lipsa neincunjiurata, cá inca acésta dieta

— deca se va continuá — se iee in ante si caus'a scóleloru romanesci popularie, si am fi doritu, cá consiliarii nostri de scóla, carii insisi inca fura membrii ai dietiei, se fi luat pan'acuma iniciativa cu o motiune in astu obiectu. Speramu, ca dupa cum suntemu informati, Ven. Ordinariatu Metropolitanu, nu va lipsi din partea sa a face pasii cuvenentiosi inca in diet'a, ce se va continuá. +

Varietati.

Parastasiulu pentru laureatul poetu Andreiu Muresianu.

Sibiu 12. Decembre.

In acelu locasiu santu, care inainte d' ast'a cu doi ani resuná in tóte dominecele si serbatorile de versulu dulce si petrundiatoru alu lui Andreiu Muresianu, unde elu venea si-si inaltia anim'a ferbiate la celu ce i-a datu viet'a si i-a versatu pe frunte radiele unui geniu fericitu, admirabile, — unde, elu lasandu lir'a lui Apoline, luá arp'a lui Davidu se mangae animele celoru mahaiti; — chiar' in acestu locasiu, dicu, in beseric'a gr.-catolica d' aici, serbaramu astadi la diece óre parastasiu pentru acestu Andreiu Muresianu, multu regretabilele nostru poetu repausatu decurendu.

Rev. d. protopopu, demnulu si cunoscutulu nostru barbatu Ioane V. Rusu, se ingrigi de tempuriu cá acésta solenitate funebrele se se celebreze intr'unu modu grandiosu si demnu de umbrele lui Andreiu Muresianu. Densulu provocá din eparchi'a sa inca trei preuti, cari pontificara cu densulu in frunte. Beseric'a erá tecsuita; tóta junimea romana dela academi'a de drepturi d' aici, care indata dela trist'a scire despre mórtea poetului se intielesese a serbá in acésta di unu parastasiu pentru repausatulu, o mare parte din ceea lalta inteligintia romana si óre cate dame asistara la acésta solenitate funebrele. Dupa finirea servitiului divin rev. d. prot. I. V. Rusu, care alergá d' aici la Brasiovu si asiediá in sinulu mamei lui Brutu osamintele poetului tienù, o cuventare sprituósa, petrundietóre, in care aratá marea insemnatate ce-o are acésta di, accentuá cu multu spiritulu influinti'a poetului asupra toturoru romaniloru, in nisce tempuri atatu de grave si nefavora-

bile, pre-cumu au fostu acele in care a traitu elu; accentuá devotamentulu lui intru implinirea sacrei misiunii pentru-care a fostu tramisu de creatoru, despretiundu si nebagandu in sama cele materiale ale acestei vietii. Vócea tremurátóre a oratorului, afectulu nobile, faci'a schimbatróe, aratau intim'a convictiune si entusiasmulu ce-lu inspirá; ér' ochii ascultatoriloru, a-deveru marturisescu, innotau in lacrimi.

Dupa finirea oratiunei, ehorulu armonicu dela siminarulu diecesanu gr.-orientale d' aici condusu de d. profesoru de cantu I. Dragomiru, intoná unu cantecu funebrele bisericescu, ér' dup' aceea intoná sublimea Marselese a reposatului poetu „Desteptate romane“ etc. Acést'a fu momentulu celu mai sublimu, celu mai pateticu la aceste solenitate; totu publiculu parù transportatu in alte regiuni, elu crediù ca mai vede odata in midiloculu seu pe autorulu, ce l'a perdatu in eternu.

Acést'a e solenitatea funebrele intru onórea regretabilelui nostru poetu Andreiu Muresianu!

Ah! tu poete de trei ori ferice, hodinesce-te in sinulu acelor'a catra care a disu creatorulu: „voi veti trai in eternu aici si pre pamentu!“ Dar' lasa cate-o data din plaiulu teu semenatu cu stele, privirea spre dulcea ta partia, caci tu ai cantatu in vietia:

Dorire-asi dupa mórte, —
Se nviu la dieci de ani,
Si-atunci se vedu, ce sórte
Au fratii mei Romani! —

X.

(Genulu umanu). Dupa o fóia medicinale de Parisu, pamentulu e locuitu de 1288 milióne de ómeni. Din acestia 369.000,000 se tienu de ras'a caucasica, 552.000,000 de ras'a mongolica, 190.000,000 de ras'a etiopica, 1.000,000 de ras'a americana, 200.000,000 de ras'a malaica. — Toti acestia vorbescu 3604 de limbi si profeséza 1000 de religii deosebite. Intr'unu anu moru cam 333,333,333, séu intr'o di 91,954, in o óra 3730, in o minuta 60. Acésta miciorare se suplinese prin unu numeru egalu de nascuti. Lungimea vietiei, luandu terminulu mediu, este de 33 ani. A patr'a parte din poporatiune móre inainte de 7 ani, diumetate inainte de 17 ani. Din 10,000 de persóne numai 1 ajunge la 100 ani; din 500 numai 1 pana la 80 si din 100 numai 1 pana la 65 ani. A opt'a parte din populatiune suntu abili d'a portá arme. Se afla 335 milióne crestini, 5 milióne judei, 600 milióne se tienu de religiiunile asiatiche, 160 milióne suntu mahomedani, si 200 milióné suntu pagani. Dintre crestini 170 milióne se tienu de beseric'a romana, 76 mil. de cea grecéscá si 80 milióne de cea protestantica.